

Bożena Szewczul

Doktorat ks. Jacka Zielińskiego

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 45/1-2, 309-311

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DOKTORAT KS. JACKA ZIELIŃSKIEGO

Dnia 13 listopada 2001 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej ks. Jacka Zielińskiego, absolwenta wspomnianego wyżej Wydziału, kapłana archidiecezji warmińskiej. Ksiądz J. Zieliński przedłożył Radzie Wydziału rozprawę pt. „*Istotne obowiązki małżeńskie w świadomości chrześcijan rozwiedzionych na przykładzie wybranych parafii Archidiecezji Warmińskiej. Studium kanonistyczno-socjologiczne*”, napisaną pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Ryszarda Sztuchmiera. W charakterze recenzentów wystąpili: ks. prof. dr hab. Jan Duch (PAT), ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski (UKSW) oraz recenzent pomocniczy ks. prof. dr hab. Janusz Mariński (KUL).

Ojciec Święty Jan Paweł II w adhortacji apostołskiej *Familiaris consortio* (22 listopada 1981 r.) ukazuje zadania Kościoła wobec rozwiedzionych. Wzywa pasterzy i całą wspólnotę wiernych do okazania pomocy rozwiedzionym tak, aby nie czuli się odłączeni od Kościoła, gdyż jako ochrzczeni powinni uczestniczyć w jego życiu m.in. przez słuchanie Słowa Bożego, uczestnictwo we Mszy św., trwanie na modlitwie, pielęgnowanie ducha i czynów pokutnych oraz wychowanie dzieci w wierze chrześcijańskiej. W ten program działania Kościoła wobec osób rozwiedzionych włączył się ks. J. Zieliński przez swoją pracę doktorską – jak podaje jeden z Recenzentów rozprawy. Autor postawił sobie za cel „zbadanie świadomości istotnych obowiązków małżeńskich wśród chrześcijan rozwiedzionych w archidiecezji warmińskiej oraz ukazanie możliwych środków oddziaływania, by tę świadomość wzmocnić” (s. 237).

Przedłożona Radzie Wydziału dysertacja doktorska, liczy 252 strony i składa się ze spisu treści, wykazu skrótów, bibliografii, wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia oraz aneksów.

Rozdział I omawia nauczanie Kościoła dotyczące istotnych obowiązków małżeńskich. Autor przedstawia je w oparciu o dokumenty Kościoła powszechnego, w szczególności nauczanie Vaticanum II, dokumenty posoborowe m.in. Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 roku oraz dokumenty Episkopatu Polski. Następnie omawia poszczególne obowiązki małżeńskie tj. trwanie we wspólnocie małżeńskiej, obowiązek wierności małżeńskiej, troskę o dobro współmałżonka i obowiązek wychowania potomstwa.

W rozdziale II ks. J. Zieliński wyjaśnia genezę, historię, i aktualny stan archidiecezji warmińskiej. Ta część rozprawy zawiera przede wszystkim charakterystykę badanej zbiorowości tj. ludności archidiecezji warmińskiej ze szczególnym uwzględnieniem osób rozwiedzionych żyjących na jej terenie. Z danych statystycznych dla województwa warmińsko-mazurskiego – podanych przez A u t o r a – wynika, że w 1998 roku na zawartych 8269 małżeństwach zaistniało 2023 rozwodów. Doktorant zauważa, że w latach 1991-1997 bardziej wzrosła liczba rozwodów na wsi niż w miastach. Główną przyczynę takiej sytuacji upatruje on w braku porozumienia między małżonkami, negatywnym oddziaływaniu środków masowego przekazu, rozluźnieniem zasad religijnych i moralnych, bezrobociu, a w przypadku wsi upadku Państwowych Gospodarstw Rolnych, co znacznie naruszyło równowagę życia prywatnego i małżeńskiego mieszkańców wsi. Swoje badania ks. J. Zieliński oparł na 430 wypowiedziach ankietowych przeprowadzonych w 15 parafiach archidiecezji warmińskiej. Opis badanych osób ilustrowany jest licznymi tabelami. Szczególnie interesujący jest fragment omawianego rozdziału II dysertacji dotyczący stosunku badanej grupy do wartości chrześcijańskich.

Rozdział III poświęcony jest szczegółowej analizie zgromadzonego materiału empirycznego w postaci odpowiedzi respondentów nt. istotnych obowiązków małżeńskich. Ukazano tu w sposób ogólny stosunek osób rozwiedzionych do instytucji małżeństwa i rodziny, a następnie do istotnych obowiązków małżeńskich. Najważniejszymi celami małżeństwa zdaniem respondentów jest zrodzenie i wychowanie potomstwa, zapewnienie wzajemnej pomocy oraz stworzenie głębokiej wspólnoty życia.

W IV rozdziale ks. J. Zieliński w oparciu o wyniki badań przedstawione w poprzednim rozdziale formuluje wnioski duszpastersko-kanonistyczne. Jednocześnie podejmuje on próbę ukazania właściwych kierunków działań w archidiecezji warmińskiej, które by zmierzały do należytego przygotowania kandydatów do małżeństwa i wzmocnienia wśród wiernych świadomości istotnych obowiązków małżeńskich. Właściwe przygotowanie do małżeństwa, pomoc duszpasterska i prawna małżeństwom szczególnie tym przeżywającym trudności powinna – zdaniem A u t o r a – zapobiec tak dużej liczbie rozwodów. W rozdziale IV na uwagę zasługuje weryfikacja pięciu hipotez postawionych przez A u t o r a we wstępie rozprawy. Pierwsza hipoteza stwierdzająca, że tylko część respondentów identyfikuje się z nauką Kościoła, dotyczącą obowiązków małżeńskich potwierdziła się w toku podjętych badań. Badanie świadomości rozwiedzionych potwierdza drugą hipotezę tj. o wyższej świadomości istotnych obowiązków małżeńskich u kobiet w porównaniu z mężczyznami. Trzecia hipoteza, że osoby samotne znają lepiej i częściej akceptują obowiązki małżeńskie niż osoby rozwiedzione żyjące w powtórnych związkach, nie znalazła potwierdzenia. Czwarta hipoteza o wyższej świadomości obowiązków małżeńskich wśród osób żyjących w uregulowanym kanonicznie

związku w stosunku do żyjących w związkach niekanonicznych, nie potwierdza się w pełni. Piąta hipoteza, wskazująca, że osoby rozwiedzione mieszkające na wsi i mniejszych miastach mają wyższą świadomość obowiązków małżeńskich od mieszkających w większych miastach, została potwierdzona.

Reasumując, można przytoczyć opinię jednego z Recenzentów, że ks. J. Zieliński podjął potrzebny i aktualny temat dotyczący świadomości obowiązków małżeńskich u osób rozwiedzionych. Przeprowadzone przez niego badania socjologiczne zamieszczone w optyce kanonicznego prawa małżeńskiego przyczyniają się do rozwoju kanonistyki polskiej. Poza tym propozycje działalności duszpasterskiej wśród małżeństw z pewnością okażą się przydatne zwłaszcza w archidiecezji warmińskiej.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy dla rozpraw doktorskich, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała ks. Jackowi Zielińskiemu stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Bożena Szewczul

DOKTORAT KS. LUCJANA ŚWITO

Dnia 11 grudnia 2001 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej ks. Lucjana Świto, absolwenta wspomnianego wyżej Wydziału, kapłana archidiecezji warmińskiej. Ksiądz L. Świto przedłożył Radzie Wydziału rozprawę pt. „Wykluczenie *bonum prolis* w doktrynie i orzecznictwie Roty Rzymskiej”, napisaną pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Wojciecha Góralskiego (UKSW). W charakterze recenzentów wystąpili: ks. prof. UKSW dr hab. Henryk Stawniak oraz ks. dr hab. Stanisław Paździór.

Wykluczenie przez nupturienta, pozytywnym aktem woli, jednego z istotnych elementów małżeństwa, powoduje jego nieważność, jak wynika z kanonu 1101 § 2 Kodeksu Prawa Kanonicznego Jana Pawła II. A ponieważ *bonum prolis* stanowi jeden z istotnych elementów małżeństwa, stąd jego wykluczenie skutkuje nieważnością tego związku. Wyeliminowanie lub ograniczenie prokreacyjnego wymiaru małżeństwa coraz bardziej upowszechnia się we współczesnym świecie, propagującym nowy model życia. Potomstwo staje się dla małżonków ciężarem a nawet złem koniecznym. Sytuacja taka znajduje swe odzwierciedlenie w sądach kościelnych, gdzie coraz częściej rozpatrywane są sprawy o nieważność małżeństwa, którego